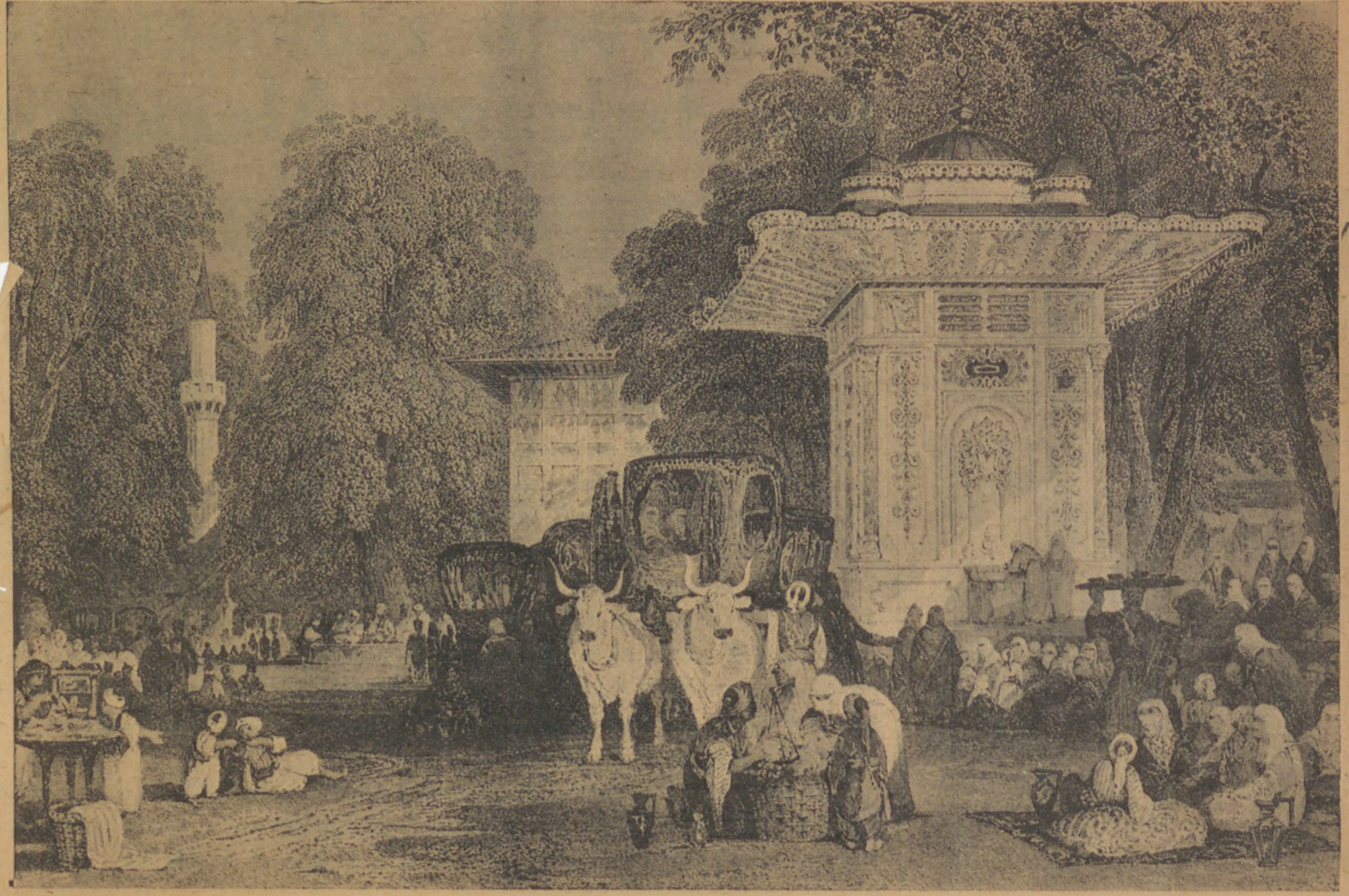

Kates ve terace devrinde Istanbul

Küçüksu mesiresi

Küçüksu mesiresi

Rumeli tarafında Kâğıthane gibi, Anadolu kıyısında da Göksu ve Küçüksu İstanbulun en güzel zevk ve safa yerleriydi. Fakat Göksu ile Küçüksuyu Kâğıthaneden ayırd eden bir şey varsa, o da evvelkilerin âdeta resmî mesirelerden sayılması idi.

Küçüksuyun tabii güzelliği her şeyin fevkinde idi. Nereye bakılsa manzara değişirdi. Her tarafta yeşillikler içinde köşkler, kahveler, uzun serviler, söğütler, çınarlar, dişbudak ve ceviz ağaçları dere boyunca uzanır gider, serin gölgeleriyle suları zümrüt rengine sokardı.

Küçüksu mesiresini ilk ihya eden, birinci Mahmuddur. Binalarını yaptıran Devatdar Mehmed paşadır. Köşk sekiz yüz ziralık bir arsa üzerine inşa edilmiştir. Daha sonra Küçüksuyun cenubundaki dağdan sular getirilerek çeşme, havuz ve fiskiye yapılmıştı. Küçüksu letafet ve cazibesini daima muhafaza etti. Köşklere ve fiskiye daima harab olmaktan kurtarıldı. Üçüncü Selim, ikinci Mahmud köşkü tamir ettirmekten hiç bir zaman geri durmadılar.

Küçüksuyun güzel yeri, cesim çınar dallarının zümrüdin askıları altında bir gelin gibi gözler kamaştıran çeşmenin bulunduğu settir. Çeşme, Babı hümayun önündeki çeşmenin ince ve narin bir taklididir. Yüksek çınarlarının ruha serinlik veren gölgeleri altında oturulduğu zaman, karşıda güneşin keskin ateşleri altında mailikler içinde pırıldayan denizin hafif ve tatlı rüzgârları, renk, ziya ve neşe içinde gönüller açar. Yeşil rengin bütün değişiklikleriyle tepelerden aşağı zümrüt dalgalar gibi inen korulukların güzelliği Türkün bu güzel toprakların sahibi olmasından dolayı kalpte bir gurur uyandırır.

Küçüksu mesiresinin günü, cuma idi. Padişahlar, sultanlar, saray kadınları bütün baharın en güzel cumalarını burada geçirirlerdi. Boğazın yeşil korulukları içinde erguvanların tatlı renkleri koruları müsel bir demet haline getirdiği günler burası değil yalnız Anadolunun, Rumeli kıyısının da halkı ile dolardı.

Küçüksuda gezinti araba ile yapılırdı. Sultanlar ve saray kadınları Koçu denilen arabalarla gelirdi. Koçular dört tekerlekli, üzeri çenberli, kafeslerinin içi atlas perdeli ve pencere, yaysız arabalardı. İçleri kadifeler ve kıymetli kumaşlarla döşeli idi. Tavaneleri ve pencereleri etrafındaki tahatları rengârenk çiçekler, oymalar, altın yıldızlarla müzeyyendi.

Bazan padişahlar da Küçüksu kasrına gelirler, halkın zevkini ve eğlencesini buradan temaşa ederlerdi. İkinci Mahmud buradan, çok hoşlanırdı. Hele kız kardeşi Esmâ sultan...

Esmâ sultan zevk ve safa düşkünü idi. Onun zevkenden ve eğlencesinden dairesinde yaşayan kalfaları da istifa-

de ederlerdi. Yaşmaklanmayı en güzel bilenler, onun sarayındaki kızlardı. Hattâ ikinci Mahmudun sarayındaki yaşmaklanmayı öğretenler, Esmâ sultan sarayından padişaha hediye gönderilen kızlardı. O devrin en tatlı hediyeleri, sarışın ve levendendam, genç ve körpe kızlardı.

Esmâ sultan çok cömertti. Ne zaman seyre gitse, saray bostancalarına bol bol bahşişler dağıttırırdı.

Esmâ sultanın tuvalete çok merakı vardı. Daima moda göre giyinirdi. En parlak tuvalet, kendi tuvaleti olmasını isterdi. İstanbulun en şık hanımları, Esmâ sultanın ve kalfalarının tuvaletinden model alırlardı.

Esmâ sultan nihayet o kadar ihtiyarladı ki, seyir günlerini bile hatırlıyamadı. Fakat onun sayesinde erkek yüzü gören fıkradak saraylılar, tattıkları zevkin lezzetini gönüllerinden çıkaramadılar. Cuma oldu mu, arabaları kendileri ısmarlarlar, derhal Esmâ sultana koşarlar:

— Efendim, bugün falan seyir yerinin günü. Araba ısmarlamıştınız. Hazır, derler.

Esmâ sultan:

— Ya ben araba mı ısmarlamıştım; öyle ise, hazırlayın beni!

Der, kendi süslenir, seyir yerlerine gider, orada eğlendiğinin bile farkında olmazdı...

Küçüksuda halkın eğlenişi de bir başka âlemdi. Hattâ Boğazın Küçüksuya uzak yerlerindeki kariyeler halkını yazın bir kaç kere Küçüksuya götürmek pazar kayıklarının âdeti idi. Daha perşembe akşamından köyün çarşılarında ve mahallelerinde tellâlar bağrırmaya başlardı: «Yarın Küçüksuya pazar kayığı var! İstekli olanlar buyursun!»

Cuma günü Küçüksu kıyılarına akın akın kayıklar dolardı. Fakat orada gezintiyi arabalarla yapmak âdet olduğu için Rumeli tarafında oturan sultanların ve vükelâ haremelerinin arabalarına mahsus Anadolu kıyısında yerler vardı. Herkes arabalarına biner, sıra ağaçlar altında, yepyemiş, çiçekli çayırar arasında dolaşırdı. Kâğıthanede olduğu gibi, burada zurna ve çifte nara çaldırmak, sarı ve al şalvarlı, kaşları rastıklı, yanakları allıklı ve kondurma benli çingene kızlarına göbek attırmak yasaktı.

Küçüksuyun ve Göksuyun çayırarları her zamanda ecnebilerin bile zevk ve safa ile gezdikleri yerlerdi. Buraları, tarihen kıymetli olan sahillerdi. Haçlılar tarihi müellifi Michand diyor ki: «Rumeli ve Anadolu kıyılarının birbirine en çok yaklaştıkları yer, burasıdır. Eskilerin dediğine göre, Anadolu kuşlarının sesini Rumeli kıyısından dinlemek kabilmış. Ve bir kıyıdaki adam öbür kıyıdaki ile konuşabilirmiş. Bunda, şüphesiz, biraz mübalâğa var. Ve yahut eski çağlardaki

insanların ve kuşların sesi bugünkülerin sesinden daha çok kuvvetli olsa gerek. Dara, ordusile Boğaziçini bu noktadan geçti, ve Serhesin Sestos ile Abydos arasına yaptığı gibi bir köprü yaptırdı. Xénophon, Fırat sahillerinden getirdiği on binlerce cengâverle gene bu semtte, Rumeli kıyısına ulaştı. İhtimal ki haçlılar, Gothler ve Sarrasinler boğazı bu mahalden geçmişlerdir.»

Ahmed Refik

